

**1. De ce tip de protecție jurisdicțională pot beneficia în țara dumneavoastră dacă sunt victimă a unor încălcări ale drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor? Această protecție include acordarea de compensații?**

Victimelor încălcărilor drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor li se acordă protecție la nivelul instanțelor de drept comun.

Persoanele ale căror drepturi au fost încălcate pot încerca să obțină protecție fie în cadrul procedurilor civile, fie în cadrul procedurilor penale în fața instanțelor de drept comun; și, ulterior, în fața Curții Constituționale, după caz.

În cazul unei încălcări de natură civilă, o persoană se poate apăra, de obicei, pe cont propriu prin introducerea unei acțiuni în regres prin care reclamantul poate solicita îndeplinirea oricărei obligații juridice. În mod obișnuit, reclamantul poate solicita ca pârâtul să acorde ceva reclamantului, să facă ceva, să înceteze conduita ilegală sau să tolereze o anumită conduită. De asemenea, reclamantul poate încerca să obțină îndeplinirea obligației de a acorda despăgubiri pentru daune financiare sau morale cauzate de conduita ilegală a pârâtului.

În cazul în care drepturile au fost încălcate printr-un act care are caracteristicile unei infracțiuni, ca mijloc de apărare, se poate depune o plângere penală la orice organ de poliție, la parchet sau, verbal, la o instanță. Ulterior plângerii penale, procurorul poate introduce o acțiune în fața instanței, care decide apoi cu privire la vinovăția și emite sancțiunea. Când se pronunță, instanța este independentă și are obligații numai în temeiul legii.

În cazul în care victima a suferit daune în ceea ce privește sănătatea sau daune financiare ori morale din cauza infracțiunii sau dacă autorul infracțiunii s-a îmbogățit pe cheltuiala victimei prin intermediul infracțiunii, victima poate solicita instanței să-i impună pârâtului, prin hotărârea judecătorească, obligația de a acorda despăgubiri financiare pentru daunele financiare sau morale suferite de victimă ca urmare a infracțiunii (cunoscută sub denumirea de „acțiune civilă”).

[1] Victima trebuie să solicite acest lucru înainte de obținerea de probe în timpul procesului sau, cel târziu, în timpul primei audieri cu privire la acordul privind vinovăția și sancțiunea, dacă s-a ajuns la un astfel de acord.

Victima unei încălcări a drepturilor omului (denumită parte prejudiciată) nu are dreptul de a formula recurs împotriva hotărârii instanței pe motiv că dispozitivul hotărârii (și anume, hotărârea însăși) este incorect. Cu toate acestea, victima poate formula recurs împotriva hotărârii judecătorești cu privire la despăgubirea financiară pentru daune financiare sau morale ori cu privire la predarea sumelor obținute în urma îmbogățirii fără justă cauză pe motiv că o astfel de hotărâre este incorectă, dacă victima a depus o astfel de cerere.

**2. Există norme specifice privind gravele încălcări ale drepturilor omului? Normele respective se aplică infracțiunilor împotriva mediului sau formelor grave de exploatare a forței de muncă?**

Cazurile de grave încălcări ale drepturilor omului sunt tratate ca infracțiuni în temeiul Codului Penal. Atunci când instanța stabilește sancțiunea, aceasta ține seama, de asemenea, de natura și de gravitatea infracțiunilor, în plus față de situația autorului infracțiunii și de interesele victimei care sunt protejate de lege.

În general, Codul Penal prevede sancțiuni și pedepse mai severe pentru anumite infracțiuni clasificate în Codul Penal și care au un grad mai ridicat de gravitate pentru societate. Gravitatea depinde de pericolul ridicat la adresa victimei infracțiunii sau de daunele grave suportate de aceasta, de maniera în care a fost săvârșită infracțiunea sau de un motiv specific. Caracteristicile de mai sus pot include săvârșirea în mod intenționat a unei infracțiuni sau săvârșirea unei infracțiuni prin neglijență gravă, repetarea infracțiunii, dobândirea unui beneficiu considerabil sau a unui beneficiu la scară largă ca urmare a săvârșirii infracțiunii sau cauzarea unor vătămări corporale grave sau a decesului.

Codul Penal include un titlu separat cu privire la infracțiunile împotriva mediului. Pe lângă faptele fundamentale care constituie aceste infracțiuni, Codul Penal stabilește, de asemenea, anumite fapte calificate care reflectă o gravitate mai mare a infracțiunilor pentru societate și prevede sancțiuni mai severe pentru acestea. Sancțiunile pot include chiar și pedeapsa cu închisoarea în cazul persoanelor fizice și dizolvarea unei entități în cazul persoanelor juridice.

Cele de mai sus se aplică *mutatis mutandis* și exploatarea forței de muncă. Codul Penal nu conține expresia „exploatare a forței de muncă”, dar se poate presupune că aceasta acoperă sclavia și șerbia [2], munca forțată și alte forme de exploatare [3], care sunt tratate ca infracțiuni din sfera traficului de ființe umane. De asemenea, expresia poate însemna condiții de muncă extrem de abuzive [4], care reprezintă una dintre caracteristicile fundamentale ale faptelor ce constituie infracțiunea de angajare ilegală a resortisanților străini. De asemenea, pentru aceste infracțiuni se stabilesc anumite fapte calificate, a căror existență într-un caz atrage sancțiuni mai severe.

**3. Sunt victimă a unei încălcări a drepturilor omului care este consecința activităților unei corporații transnaționale europene și a fost comisă în afara Uniunii Europene. Am acces la instanțele din țara dumneavoastră dacă nu sunt cetățean al UE sau nu locuiesc în UE? Ce condiții trebuie să îndeplinesc pentru a denunța încălcarea drepturilor mele? Unde pot găsi eventuale informații suplimentare?**

În general se aplică răspunsul la întrebarea 1. Autoritățile cehice au în principal competența de a aborda cazuri care s-au înregistrat în Republica Cehă, cu excepția cazului în care dreptul Uniunii sau tratatele internaționale prevăd altfel.

**4. Instituția Avocatului Poporului/Ombudsmanului, organismele de promovare a egalității sau instituțiile naționale de apărare a drepturilor omului pot sprijini victimele încălcărilor drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor și comise de corporații transnaționale europene în afara Uniunii Europene? Pot aceste organisme să desfășoare investigații cu privire la cazul meu dacă nu sunt cetățean al UE sau nu locuiesc în UE? Există în țara dumneavoastră și alte servicii publice (cum ar fi Inspekcia Muncii sau Agenția de Protecție a Mediului) abilitate să desfășoare investigații cu privire la cazul meu? Unde pot găsi informații cu privire la drepturile mele?**

Una dintre competențele Avocatului Poporului/Ombudsmanului este aceea că poate să acorde sprijin și protecție victimelor încălcărilor drepturilor omului cu privire la activitățile întreprinderilor. Printre acestea se numără, în special, furnizarea de asistență cetățenilor UE, investigarea plângerilor cu privire la organele administrative ale statului, precum și colaborarea cu victimele discriminării și furnizarea de orientări acestora. În ceea ce privește furnizarea de asistență cetățenilor UE, toți cetățenii UE pot transmite Avocatului Poporului/Ombudsmanului cereri de asistență în chestiuni care au legătură cu drepturile lor ca angajați și ca cetățeni ai UE. Ca parte a activității sale, Avocatul Poporului/Ombudsmanul furnizează cetățenilor UE informații cu privire la drepturile acestora, la autoritățile pe care ar trebui să le contacteze și la pașii pe care îi pot parcurge. Avocatul Poporului/Ombudsmanul furnizează orientări și în cazurile de suspiciuni de discriminare pe criterii de cetățenie, precum și în cazurile care implică depunerea unei motiuni pentru inițierea de proceduri ca urmare a unei discriminări. Avocatul Poporului/Ombudsmanul poate comunica cu autoritățile care au rol similar în alte state membre ale UE. Pe lângă

Avocatul Poporului/Ombudsmanul, victimele încălcărilor drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor pot contacta centrul SOLVIT ceh. Centrul SOLVIT investighează plângeri în cazurile în care o autoritate publică dintr-un stat membru al UE nu acționează în conformitate cu legislația europeană și afectează drepturile persoanelor (atât fizice, cât și juridice).

Avocatul Poporului/Ombudsmanul investighează, de asemenea, plângeri împotriva organelor administrative ale statului care au competența de a supraveghea îndeplinirea obligațiilor entităților private (în mod obișnuit, autoritățile de control și supraveghere). Totuși Avocatul Poporului/Ombudsmanul nu poate examina aceste activități ale entităților private ca atare. La fel de important este faptul că Avocatul Poporului/Ombudsmanul este autorizat ca organism național pentru egalitatea de tratament și pentru protecția împotriva discriminării. În acest sens, Avocatul Poporului/Ombudsmanul cooperează cu victimele discriminării și le furnizează orientări.

Republica Cehă are, de asemenea, instituții de supraveghere naționale în fiecare sector administrativ al statului. Ca regulă, aceste instituții acceptă sugestii și plângeri din partea publicului. În cazul în care instituțiile efectuează o verificare și constată o încălcare a legislației, pot impune în special obligația de a remedia situația, precum și amenzi în cazul unor încălcări mai grave. Printre aceste instituții se numără, lista nefiind exhaustivă, organismele Autorității cehă de control comercial (*Česká obchodní inspekce*) care acoperă furnizarea de bunuri și prestarea de servicii, Autoritatea cehă de control agricol și alimentar (*Státní zemědělská a potravinářská inspekce*) și Administrația veterinară de stat (*Státní veterinární správa*) pentru produsele alimentare, precum și centre de sănătate publică regionale pentru produsele cosmetice și articolele care sunt destinate să intre în contact cu produsele alimentare. În plus, în ceea ce privește relațiile de muncă, există un Oficiu de stat pentru inspecția muncii (*Státní úřad inspekce práce*) și oficii regionale pentru inspecția muncii; iar în ceea ce privește mediul, se poate contacta Oficiul ceh pentru inspecțiile de mediu (*Česká inspekce životního prostředí*). Competența teritorială a acestor instituții este limitată, de obicei, la Republica Cehă.

**5. Țara dumneavoastră impune corporațiilor transnaționale europene obligația de a institui mecanisme de tratare a plângerilor sau de a propune servicii de mediere pentru încălcările care sunt consecința activităților comerciale desfășurate de respectivele corporații? Aceste obligații se aplică și încălcărilor care au avut loc în afara Uniunii Europene? Cine este responsabil cu monitorizarea acestor activități în țara dumneavoastră? Sunt disponibile rapoarte publice care oferă informații cu privire la funcționarea sistemului?**

Dreptul ceh nu impune nicio obligație corporațiilor transnaționale europene de a institui mecanisme de tratare a plângerilor sau de a propune servicii de mediere pentru încălcările care sunt consecința activităților comerciale desfășurate de respectivele corporații, și nici obligația de a monitoriza astfel de activități. Prin urmare, guvernul ceh le-a recomandat întreprinderilor să ia în considerare cel puțin punerea în aplicare a unor mecanisme interne de diligență pentru identificarea și eliminarea riscurilor la adresa drepturilor omului. [5] Implicarea grupurilor de părți interesate – salariații și publicul vizat direct – ar trebui să facă parte în mod obligatoriu din aceste mecanisme. Totuși, această recomandare a guvernului nu este obligatorie din punct de vedere juridic.

**6. Beneficiez de drepturi specifice dacă sunt o victimă vulnerabilă care urmărește să obțină măsuri reparatorii pentru încălcări ale drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor? Pot avea acces la asistență judiciară și în ce condiții? Ce cheltuieli vor fi acoperite de asistența judiciară? Am acces la asistență judiciară în aceleași condiții dacă nu sunt cetățean al UE și nu locuiesc în UE?**

În cazul în care o persoană dorește să îi fie protejate drepturile în calitate de parte la o procedură civilă, aceasta poate solicita instanței numirea unui reprezentant legal. Instanța numește un reprezentant legal cu condiția ca partea să îndeplinească condițiile pentru scutirea de la plata taxelor judiciare în cazul în care numirea unui reprezentant este necesară pentru protejarea intereselor părții. În același timp, instanța numește un avocat numai dacă acest lucru este necesar pentru protejarea intereselor părții (în special în procedurile mai complicate) sau în cazul numirii unui reprezentant pentru o procedură în care reprezentarea de către un avocat (notar) este obligatorie.

În cadrul procedurilor penale, victimele unei infracțiuni beneficiază de asistență specializată, care include consiliere psihologică, consiliere socială, asistență judiciară, furnizarea de informații juridice și programe reparatorii. De asemenea, victima are drept de acces la informații cu privire la cauza în care este victima unei infracțiuni. În ceea ce privește asistența judiciară, aceasta include, lista nefiind exhaustivă, reprezentarea în proceduri în fața instanțelor și a altor autorități, furnizarea de consultanță juridică, redactarea de documente și elaborarea de analize juridice.

Victima care a suferit vătămări corporale grave ca urmare a unei infracțiuni săvârșite cu intenție și supraviețuitorul unei victime al cărei deces a fost cauzat de infracțiune poate solicita asistență juridică în mod gratuit sau în schimbul unui comision redus. Instanța oferă asistență juridică gratuită sau în schimbul unui comision redus dacă victima/supraviețuitorul dovedește că nu dispune de fonduri pentru a plăti costurile asociate desemnării unui avocat. De asemenea, instanța ia aceeași hotărâre în cazul în care victima/supraviețuitorul a solicitat despăgubire pentru daune și este evident că reprezentarea de către un avocat nu este superfluă. Pe lângă cele de mai sus, se acordă asistență judiciară gratuită, pe baza unei cereri, victimelor deosebit de vulnerabile, printre care se numără: copiii, persoanele foarte în vârstă și persoanele cu handicap, precum și victimele infracțiunilor prevăzute de lege, inclusiv victimele traficului de ființe umane. Persoanele de mai sus au dreptul la asistență specializată gratuită în general și beneficiază, de asemenea, de drepturi speciale suplimentare, precum dreptul la prevenirea contactului dintre acestea și autorii infracțiunilor și dreptul la protecție atunci când fac obiectul unei examinări sau atunci când depun o cerere.

Persoanele care au un litigiu cu o persoană a cărei reședință sau al cărei sediu social se află în afara Republicii Cehă și care nu dispun de fonduri pentru a plăti costurile procedurii judecătorești poate solicita asistență judiciară în litigii transfrontaliere în temeiul Directivei privind asistența judiciară în litigiile transfrontaliere. O astfel de asistență judiciară acoperă consultanța prealabilă litigiului în vederea găsirii unei soluții înaintea inițierii unei proceduri juridice, asistență juridică pentru introducerea unei acțiuni în fața unei instanțe, precum și reprezentarea în instanță și asistența cu privire la costurile procedurii sau la scutirea de astfel de costuri.

Persoanele care nu sunt cetățeni ai UE și care nu au reședință în UE, dar care au devenit victime ale unor încălcări ale drepturilor omului legate de activitățile întreprinderilor pe teritoriul Republicii Cehă au acces la asistență judiciară în aceleași condiții cu cetățenii cehi.

[1] Articolul 43 alineatul (3) din Legea nr. 141/1961 privind procedura penală (Codul de procedură penală).

[2] Articolul 168 alineatul (1) și alineatul (2) litera (d) din Codul Penal (traficul de ființe umane).

[3] Articolul 168 alineatul (1) și alineatul (2) litera (e) din Codul Penal (traficul de ființe umane).

[4] Articolul 342 alineatul (1) din Codul Penal (angajarea ilegală a resortisanților străini).

[5] Planul național de acțiune pentru întreprinderi și drepturile omului pentru perioada 2017-2022 (*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017-2022*), pagina 30.

Ultima actualizare: 28/07/2020

Versiunea în limba națională a acestei pagini este gestionată de statul membru respectiv. Traducerile au fost efectuate de serviciile Comisiei Europene. Este posibil ca eventualele modificări aduse originalului de către autoritatea națională competentă să nu se regăsească încă în traduceri. Comisia Europeană declină orice responsabilitate privind informațiile sau datele conținute sau la care face trimitere acest document. Pentru a afla care sunt regulile privind protecția drepturilor de autor aplicabile de statul membru responsabil pentru această pagină, vă invităm să consultați avizul juridic.